

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARINDAN MEDYA OKURYAZARLIĞINA BİR BAKIŞ

Yard. Doç. Dr. Handan DEVECİ

Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü
hanil@anadolu.edu.tr

Arş. Gör. Tuba ÇENGELCİ

Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü
tubacengerci@anadolu.edu.tr

ÖZET

Bilgi teknolojilerinin toplumsal dönüşüme yol açtığı günümüzde insanın kendini, diğer toplumları ve kültürleri algılayışını etkileyen etmenlerin farkında olması bakımından medya okuryazarlığı önemli bir yaşam becerisi olarak ortaya çıkmaktadır. Öğrencilere bu becerileri ilköğretim döneminde kazandırmak amacıyla medya okuryazarlığı ilköğretim programlarına seçmeli ders olarak konulmuştur. Bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının medya okuryazarlığıyla ilgili görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla nitel araştırma kapsamında 20 sosyal bilgiler öğretmen adayı ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiş, elde edilen veriler betimsel analiz yaklaşımı ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adayları medya okuryazarlığını gündemi izleme, haberleri yorumlama gibi çeşitli görüşlerle açıklamış, sosyal bilgiler öğretmen adayının medya okuryazarı olması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmen adayları kendi medya okuryazarlıklarını “çevremdekilerle haberleri tartışıp, yorumluyorum”, “gündemi izliyorum” gibi görüşlerle açıklarken; aynı programda öğrenim gören arkadaşlarının medya okuryazarlıklarının yetersiz olduğunu söylemişlerdir. Öğretmen adayları medya okuryazarlığı kazandırmaya yönelik olarak lisans eğitimleri sırasında ders konuları ile güncel olayların ilişkilendirildiğini belirtirken; fakülte yönetimi tarafından medya okuryazarlığı kazandırmaya yönelik çalışmalar yapılmasını öneri olarak sunmuşlardır.

Anahtar Sözcükler: Medya Okuryazarlığı, Öğretmen Yetiştirme, Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayı

A LOOK TO THE MEDIA LITERACY BY SOCIAL STUDIES TEACHER CANDIDATES

ABSTRACT

Currently, because information technology causes social transformation, media literacy appears as an important life skill that helps individuals recognize factors which affect their self-perceptions and perception of other societies and cultures. In order to help students acquire these skills, media literacy is offered as an optional course during primary education. The goal of this qualitative study is to determine the views of social studies teacher candidates on media literacy. For this purpose, a semi-structured interview was conducted with 20 social studies teacher candidates and the data were analyzed by using a descriptive analysis technique. As a result of this study, teacher candidates explained media literacy as being aware of current events and interpreting news. Moreover, they emphasized that social studies teacher candidates should be media literate. In addition, teacher candidates explained their own media literacy by saying “I discuss and interpret news with my friends, and I follow current events.” Furthermore, they indicated that their classmates were inadequate media literates. Teacher candidates stated that teacher training program they are enrolled connects course subjects and current events so that they could acquire media literacy. Finally, they recommended that further studies should be conducted by faculty administration to spread media literacy education.

Key Words: Media Literacy, Teacher Training, Social Studies Teacher Candidate

GİRİŞ

Öğrenciler günlük yaşam içinde televizyon, gazete, dergi gibi kitle iletişim araçları aracılığıyla yoğun bir mesajla karşılaşır. Öğrenciler kimi zaman savaşlar, yardıma gereksinimi olan insanlar, başbakan - cumhurbaşkanı seçimi gibi pek çok haberde yer alan mesajlar ile bu konudaki bilgileri arasında ilişki kurmakta güçlük yaşarlar. Bu nedenle MEB VE RTÜK (2007) tarafından da belirtildiği gibi, görsel, işitsel ve yazılı medya karşısında savunmasız bir alıcı durumunda bulunan çocukların, ilköğretimden başlayarak medya karşısında bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Bir başka deyişle, öğrencilere mesajları değerlendirmeye, bilgileri ile ilişkilendirmeye yönelik medya okuryazarlığı ile ilgili bilgi ve beceriler kazandırılmalıdır.

Medya okuryazarlığı medya mesajlarını sorgulama, analiz etme, yorumlama ve değerlendirme için gereksinim duyulan bilgi ve beceriler olarak tanımlanabilir. Hamot ve diğerleri (1997) medya okuryazarlığının çok çeşitli biçimlerde tanımlandığını belirtmekle birlikte, ilgili alan yazının gözden geçirilmesi ile medya okuryazarlığının sosyal bilgiler eğitimcilerini ilgilendiren iki farklı tanımını ortaya koymuşlardır. Bu iki farklı tanım “teknik bir anlayış olarak medya okuryazarlığı” ile “eleştirel bir kuram olarak medya okuryazarlığı” boyutlarından oluşmaktadır. Teknik bir anlayış olarak medya okuryazarlığı, öğretmenin kitle iletişim araçlarını ders kitabı gibi genel bilgi kaynaklarına alternatif olarak kullanma yeteneğini kapsamaktadır. Eleştirel bir kuram yaklaşımında ise medya okunması ve eleştirel biçimde analiz edilmesi gereken bir metin olarak görülmektedir. Bunu yaparak birey gizli varsayımları açığa çıkarmayı, ilgili ve ilgisiz bilgiyi ayırt etmeyi, önyargıları tanımayı, gerçeği görüşten ayırmayı ve kitle iletişim aracının gücünü belirlemeyi öğrenir.

Öğrencilere medya okuryazarlığı kazandırmanın öncelikli amacı toplumsal konuları anlayan ve sosyal sorunlarla ilgili mantıksal görüşler geliştirebilen bilgili vatandaşlar yetiştirmektir. Güncel olayların izlenip anlamlandırılması etkili vatandaş yetiştirmeye katkı sağladığı gibi, öğrencilerin kendilerini daha yetkin görmelerini ve kendi yaşamlarının kontrolünü ellerinde bulundurduklarını hissetmelerini de sağlamaktadır (Seefeldt, 1989).

Medya okuryazarlığına sahip olabilmek için mesajların farkında olma ve onlarla bilinçli bir biçimde etkileşimde bulunma; bir başka deyişle medyayı etkili kullanma gereklidir. Medya okuryazarlığı bilgiyi elde etme ve yapılandırmada bilişsel, duygusal,

estetik ve ahlâki boyutları gerektirir. Bu dört boyutun tümüne ilişkin bilgi sahibi olmak bireyin kendi özelliklerinin ve eksikliklerinin farkında olmasını; medya mesajlarını bu bağlamda değerlendirmesini sağlamaktadır (Potter, 2005).

Öğrencilerin medya okuryazarlığına sahip olması sosyal bilgiler gibi kimi derslerin amaçlarına ulaşmasına yardımcı olmakla birlikte, aşağıda belirtilen nedenlerden dolayı da gerekli görülmektedir (Center for Media Literacy, 2003):

- *Medya, demokratik süreçler üzerinde etkiye sahiptir:* Bireyler demokrat bir vatandaş olabilmek için eleştirel düşünme ve kendini ifade etme becerilerine sahip olmalıdır. Medya okuryazarlığı, bu iki becerinin geliştirilmesini destekleyerek bilgiye dayalı karar alabilen, toplum yaşamına katılabilen vatandaşlar yetiştirilmesine katkıda bulunur.
- *Yüksek oranda medya tüketimi:* Medya okuryazarlığı, bir gün içinde televizyon, radyo, gazete, dergi, ilan panoları, internet gibi birçok medya mesajı ile karşı karşıya kalan bireylerin yoğun mesajları elemesini sağlar.
- *Medyanın algıları, inançları ve tutumları etkilemesi:* Medya, dünyayı anlama, yorumlama ve davranışlar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Medya okuryazarlığı eğitimi, bu etkileri anlamayı sağlayarak, bu etkilere olan bağımlılığını azaltır.
- *Görsel iletişim ve bilginin öneminin artışı:* İlan tahtalarından web sitelerine kadar her yerde görsel imaj yoğunluğu bulunmaktadır. Bu imaja dayalı iletişimi nasıl okuyacağını bilme, öğrencilere kazandırılması gereken önemli bir beceridir.
- *Toplumda bilginin öneminin artması ve yaşam boyu öğrenmeye duyulan gereksinim:* Medya okuryazarlığı eğitimi, öğretmen ve öğrencilere bilginin kaynağı, alternatif görüşlere sahip olma konusunda yardım eder.

Medya okuryazarlığı etkinliklerinin bir parçası olarak öğretmenler sınıfta öğrencilere medya mesajlarındaki satır aralarını okuma, bireysel ilgilerini sorgulama, bilgilenme ve eğlenme için alternatif yollar arama konularında yardımcı olmalıdır (Torres ve Mercado, 2006). Öğrenciler haber kaynaklarını ve bu kaynaklardan nasıl yararlanacaklarını anladıktan sonra sınıfa gazete ve dergilerdeki makaleler getirilerek kişisel öyküleri anlama çalışmaları yapılabilir. Derslerde gazete ya da dergilerden kesilip getirilen bir haberle ilgili sınıfa bilgi verilerek haber panoya asılabilir. Örneğin,

bir fırtınanın oluşturduğu hasarla ilgili fotoğraf, yeni bir alışveriş merkezinin açılışı ya da hayvanat bahçesinde bir hayvanın doğumu çocukların gazeteyi okumasını sağlayabilir. Öğrenciler ile gazeteyi bölümlerine ayırma konusunda çalışmalar yapılabilir. Eski gazeteleri kullanarak çocukların büyük haber başlıklarını, haber metinlerini, fotoğrafları, reklâm bölümlerini, meteoroloji haritasını ve mizah bölümlerini keserek sınıflandırmaları, bu yolla gazetede ilgi duydukları bölümleri fark etmeleri sağlanabilir (Seefeldt, 1989). Sınıfta öğrencilerin medya okuryazarlığı becerilerini kazanmalarına yönelik yapılan çalışmalar öğrencilere gazete, televizyon, radyo, dergi gibi medya kaynaklarından etkili bir biçimde yararlanmaya yönelik beceriler kazandırabilir.

Yapılan araştırmalarda, 6-17 yaş arasındaki çocuk ve gençlerin günde ortalama 3-4 saat televizyon izledikleri, bu yaş grubundaki çocuk ve gençlerin okul dışındaki birinci etkinliğinin televizyon izleme olduğu sonucuna ulaşılmıştır (MEB ve RTÜK, 2007). Öğrencilerin televizyon karşısında fazla zaman harcamaları, televizyonda şiddet içeren programların fazla olması, duyarsız ve şiddet içeren davranışların kabulüne ve çocukların bu davranışları gösterme eğiliminin artmasına neden olmaktadır (Chapin, 2006). Deveci ve diğerleri (2008) tarafından yapılan araştırmada, öğrencilerin bir bölümü çevrelerinde en çok karşılaştıkları şiddet türlerinin TV'deki film ve diziler olduğunu belirtmiştir. Bir başka deyişle öğrenciler TV'deki film ve dizilerdeki şiddet olaylarını izlemektedir. Bu nedenle ilköğretim döneminden itibaren çocuklara medya okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması öğrencilerin televizyon programlarını da seçerek izlemelerini sağlayabilir.

Kellner ve Share'ın (2005) belirttiği gibi medya okuryazarlığı, eğitimde yeni ele alınmaya başlanan bir konu olduğundan, öğretmen eğitiminde de üzerinde nadiren durulan ve tartışılan bir kavramdır. Ancak, ilgili alan yazında ilköğretim ve öğretmen yetiştirmede medya okuryazarlığı ile ilgili çalışmalara da rastlanmaktadır.

Hamot ve diğerleri (1997) ortaokul sosyal bilgiler öğretmenlerinin medya okuryazarlığını nasıl tanımladıklarını ele alan tarama niteliğinde bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin medya okuryazarlığını daha çok teknik anlayış olarak açıkladıkları belirlenmiştir.

Yates (2002) ilk ve orta dereceli okullarda medya eğitiminin durumunu değerlendirmek, medya eğitiminin yararları konusunda eğitimcilerin bir farkındalık

geliştirip geliştirmedini belirlemek, medya eğitimi kaynakları ve teknolojideki değişimi araştırmak üzere bir araştırma desenlemiştir. Araştırma kapsamında 96 öğretmene anket uygulanmıştır. Öğretmenlerin %80'i yeri geldiğinde kendiliğinden gelişen tartışmalarla medya okuryazarlığı eğitimine yer verdiklerini, üçte ikisi sınıflarında medya okuryazarlığı eğitimini diğer öğretim uygulamaları içine yerleştirmede sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmada, öğretmenlerin %46'sı medya okuryazarlığı eğitimi materyallerini kendilerinin oluşturduğunu, öğretmen eğitimindeki yetersizliklerin medya okuryazarlığı eğitiminin gelişimini olumsuz etkileyen etmenlerden biri olarak belirtilerek, öğretmen eğitiminde medya okuryazarlığı becerilerini kazandırmanın önemini vurgulamıştır.

Fedorov (2003), 10 ülkede 27 medya okuryazarlığı eğitimcisi ile gerçekleştirdiği araştırmada medya okuryazarlığı eğitiminin bileşenlerini araştırmıştır. Araştırmada medya okuryazarlığı eğitiminin tüm kitle iletişim araçlarıyla ilgilendiği, toplumda medyanın nasıl kullanıldığına ilişkin anlayış geliştirmede bireylere yardımcı olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada medya okuryazarlığı eğitiminin politik, sosyal, siyasi, kültürel kaynakları tanıttığı ve medya metinlerinin etkilerini öğrettiği, insanların medyayı analiz etmesine ve eleştirmesine yardımcı olduğu, her ülkedeki vatandaşların en temel haklarından biri olduğu bulgusu elde edilmiştir (Gilbert ve Federov, 2004).

Flores-Koulis (2006), ilköğretim öğretmen adaylarının çeşitli medya ürünlerine ilişkin eleştirel anlayışlarını belirlemeye yönelik bir araştırma gerçekleştirmiştir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmaya 25 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen eğitimcilerinin öğrencilerin medya okuryazarlığı konusundaki eksiklerin farkında olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

İlköğretim öğrencilerine medya okuryazarlığı becerileri kazandırmak amacıyla 2007 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim altı, yedi ve sekizinci sınıflara haftada bir ders saati 'Medya Okuryazarlığı' seçmeli ders olarak konulmuştur (MEB ve RTÜK, 2007). Talim ve Terbiye Kurulu, medya okuryazarlığı dersini, iletişim fakültelerinden ya da basın yayın yüksekokullarından mezun olup, şu anda Milli Eğitim Sistemi içinde sınıf öğretmeni olarak görev yapan öğretmenler ile sosyal bilgiler öğretmenlerinin okutmalarını kararlaştırmıştır (RTÜK, Tarihsiz). Bu karara dayalı

olarak Medya Okuryazarlığı dersi yaygın olarak sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından okutulmaktadır.

Günlük yaşam, günlük yaşam içinde meydana gelen toplumsal olaylar; güncel konular demokratik değerleri kazanmış, sorumlu, aktif, düşünen vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan sosyal bilgiler dersinin kapsamında ele alınmaktadır. Sosyal bilgiler dersi ile öğrencilere kazandırılmaya çalışılan etkili vatandaşlık, yaşamın içindeki güncel olaylara ilişkin farkındalık geliştirmeyi, medyada yer alan haberleri anlamlandırıp, yorumlamayı içerir. Medya okuryazarlığı içeriği gereği sosyal bilgiler dersi kapsamında dolaylı olarak ele alınmakla birlikte ‘Medya Okuryazarlığı’ dersinde doğrudan ele alınmaktadır. Sosyal bilgiler dersinin canlı bir içeriğe sahip olması nedeniyle bu derste yapılacak etkinliklerle de öğrencilere haberleri anlama, yorumlama ile ilgili bilgi ve becerileri içeren medya okuryazarlığının kazandırılması büyük önem taşımaktadır.

Talim Terbiye Kurulu’nca ‘Medya Okuryazarlığı’ dersini yürütme görevinin sosyal bilgiler öğretmenlerine verilmesi nedeniyle, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimlerinde medya okuryazarlığı ile ilgili dersler alması, öğretmenlik yaşamında sosyal bilgiler dersinin yanı sıra yürüteceği ‘Medya Okuryazarlığı’ dersine ilişkin bilgi, beceri ve tutumlar kazanması son derece önemli görülmektedir. Ayrıca, sosyal bilgiler dersinin hak ve sorumluluklarını bilen, eleştirel düşünme gücü gelişmiş, etkili vatandaşlar yetiştirme amaçlarına ulaşabilmesi için güncel konu ve olayları sosyal bilgiler dersi ile ilişkilendirmek gereklidir. Bu bakımdan sosyal bilgiler derslerinde öğretmenler yeri ve zamanı geldiğinde konuları güncel olaylarla ilişkilendirmeli, derste güncel olaylardan örnekler sunmalıdır. Bu nedenle, geleceğin öğretmenleri olarak öğrencilerine bu anlamda rehberlik edecek sosyal bilgiler öğretmen adaylarının güncel olayları analiz etmesi, yorumlaması ve değerlendirmesi bir başka deyişle medya okuryazarlığı becerilerini kazanması gerekmektedir. Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı tanımlamaları, sosyal bilgiler öğretmenin medya okuryazarı olma gerekliliği, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kendilerinin ve aynı programdaki diğer öğretmen adaylarının medya okuryazarlıkları ile ilgili görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının, öğrenim gördükleri programda medya okuryazarlığı kazandırmaya yönelik yapılan çalışmalar ve öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı kazanmaya yönelik önerileri de araştırılmıştır. Araştırmanın sosyal

bilgiler öğretmeni yetiştirmeye katkı sağlayacağı ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı alanında da yetiştirilerek sosyal bilgiler eğitiminin niteliğini artıracığı umulmaktadır.

Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının medya okuryazarlığına ilişkin görüşlerini ortaya koymaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının;

- medya okuryazarlığı,
- sosyal bilgiler öğretmenininde medya okuryazarı olma gerekliliği,
- kendinin ve programda öğrenim gören öğretmen adaylarının medya okuryazarı olma durumu,
- Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı'nda medya okuryazarlığı kazandıracak çalışmalara yer verilme durumu,
- Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencilerine medya okuryazarlığı kazandırmaya ilişkin yapılabilecek çalışmalar

ile ilgili görüşleri nelerdir?

Sınırlılıklar

Araştırmanın bulguları, 2006-2007 öğretim yılında Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden alınan görüşlerle sınırlıdır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının medya okuryazarlığına ilişkin görüşlerinin ortaya çıkarılmasının amaçlandığı bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımına dayalı yarı-yapılandırılmış görüşme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir.

Katılımcılar

Araştırmaya 2006-2007 öğretim yılı bahar döneminde Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim gören 20 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretimi hakkında bilimsel bilgiler edinmiş olması önemli görüldüğünden “Özel Öğretim Yöntemleri I” dersini almış olmaları temel ölçüt olarak benimsenmiştir. Araştırmada amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmış, araştırma gönüllü üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmaya katılan 20 öğrenciden 4’ü 3. sınıf, 16’sı 4. sınıfta okumaktadır. Yine öğrencilerin 13’ü kız, 7’si erkektir.

Veri Toplama

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının medya okuryazarlığına ilişkin görüşlerini almak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Araştırmada kullanılan görüşme formunun kapsam geçerliliği için görüşme formunun alan uzmanlarınca incelenmesi sağlanarak, iki öğretmen adayı ile ön görüşme yapılmıştır. Böylece ön görüşme sırasında öğretmen adaylarının görüşme formundaki soruları anlayıp anlamadıkları kontrol edilerek görüşme sorularının kimi ifadelerinde düzeltmeler yapılmıştır.

Görüşmelere başlamadan önce Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlığı’ndan resmi izin alınmıştır. Görüşme yapılan her öğretmen adayına araştırma ile ilgili bilgilendirme belgesi okutulmuş ve izin belgesi imzalatılmıştır. Görüşme sırasında ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Görüşmeler 2007 Mayıs ayı boyunca gerçekleştirilmiştir.

Veri Çözümleme

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde veri çözümleme yaklaşımlarından *betimsel analiz* kullanılmıştır. Betimsel analizde, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Elde edilen nitel verilerin sayısallaştırılması yoluna gidilerek veriler frekanslarla birlikte çizelgeler biçiminde

sunulmuştur. Bulguların sunumunda öğretmen adaylarının görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Araştırmanın güvenilirliğini gerçekleştirmek amacıyla, veriler iki araştırmacı tarafından incelenerek P (Uzlaşma Yüzdesi) = $[Na$ (Görüş Birliği) / Na (Görüş Birliği) + Nd (Görüş Ayrılığı)] X 100 (Miles & Huberman, 1994) formülü kullanılmıştır. Bu hesaplama sonucunda $P = \% 97$ değeri bulunmuş ve araştırma güvenilir kabul edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde bulgular çizelgelerle frekanslar biçiminde sunulmuş ve araştırmaya katılan öğretmen adaylarının görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Medya Okuryazarlığı

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına “Sana göre medya okuryazarlığı nedir?” biçiminde bir soru sorulmuş ve alınan yanıtlar Çizelge 1’de sunulmuştur.

Çizelge 1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Medya Okuryazarlığı

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Medya Okuryazarlığı	f
Gündemi izleme	7
Haberleri yorumlama	6
Haberlerden sonuç çıkarma	5
Mesajı algılama	5
TV ve gazetede ki haberleri seçerek izleme	5
Günlük gazete okuma	4
Gündemle ilgili kitap okuma	2
Gazetelerin köşe yazılarını okuma	2
Eleştirel okuma	2
Güncel olayları tartışma	2
Haberleri başkaları ile paylaşma	1
Haber kaynaklarına ulaşma	1
Medyanın bizi yönlendirmesi	1

Çizelge 1 incelendiğinde, öğretmen adaylarının medya okuryazarlığını daha çok gündemi izleme olarak açıkladıkları görülmektedir. Ayrıca öğretmen adayları “medya mesajlarını sorgulama, yorumlama, değerlendirme” olarak açıklanan medya okuryazarlığı tanımına benzer biçimlerde açıklamalarda bulunmuşlardır.

Medya okuryazarlığına ilişkin bir öğretmen adayı; “Medya okuryazarlığı, kişinin çevresinde olan haberlere, durumlara ilgisiz kalmaması, haberleri izlemesi, dinlemesi ama olduğu gibi almaması. Haberleri yorumlayıp uygun olanı alması, uygun olmayanı almaması.” biçiminde görüşlerini açıklamıştır.

Bir başka öğretmen adayı ise medya okuryazarlığını, “Medya okuryazarlığı, özellikle sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencisi olarak, gündemi yakından izleme, medyada olup bitenleri değerlendirme, sentezlerde bulunma” olarak açıklamıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Sosyal Bilgiler Öğretmeninin Medya Okuryazarı Olma Gerekliliği

Araştırma kapsamındaki öğretmen adaylarına “Sana göre, sosyal bilgiler öğretmeni medya okuryazarı olmalı mıdır? Neden?” sorusu yöneltilmiş, alınan yanıtlar Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Sosyal Bilgiler Öğretmeninin Medya Okuryazarı Olma Gerekliliği

Sosyal Bilgiler Öğretmeninin Medya Okuryazarı Olma Gerekliliği	f
Kesinlikle medya okuryazarı olmalıdır	13
Medya okuryazarı olmalıdır	7
Çünkü sosyal bilgiler,	
günlük yaşamla ilgili olduğundan güncel olayları içerir	17
derslerini güncel olaylarla ilişkilendirerek öğrencileri	
yönlendirmek gerekir	8
düşünmeyi, yorum yapmayı öğretir	4
diğer derslere göre daha farklı bir ders	4
öğretmeni sosyal insan demek	4
içeriği canlı bir ders	3
pek çok konunun birleşiminden oluşuyor	2
geçmiş ve gelecekle ilgilidir	2
iyi vatandaş yetiştirmeyi amaçlıyor	1

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının tamamı sosyal bilgiler öğretmenin medya okuryazarı olması gerektiğini söyleyerek, bunu çeşitli nedenlerle açıklamışlardır. Öğretmen adaylarının da belirttiği gibi, sosyal bilgiler dersinin günlük yaşama dönük bir ders olması, güncel olayları konu edinmesi, öğrencilere düşünme becerileri kazandırmaya çalışması nedenleri ile bu dersi yürütecek öğretmenlerin medya okuryazarlığı becerilerine sahip olması gerekmektedir. Ayrıca sosyal bilgiler dersi tarih,

coğrafya, ekonomi, hukuk, sosyoloji, psikoloji gibi pek çok sosyal bilimi kapsamaktadır. Öğretmenlerin derste çeşitli sosyal bilimler ile ilgili konuları işlerken güncel olaylardan örnekler sunması konuların öğrencilerin için daha anlamlı hale getirilmesini kolaylaştırır. Öğrencilerin güncel olayları izlemeleri için öğretmenlerin sosyal bilgiler dersini güncel olaylarla ilişkilendirmesi öğrencilere rehberlik eder.

Sosyal bilgiler öğretmenin medya okuryazarı olması gerekliliğini bir öğretmen adayı, “*Sosyal bilgiler öğretmen adayı tabi ki medya okuryazarı olmalı; sosyal olayları, güncel konuları çok iyi takip etmelidir. Öğrencilerimize kitabi bilgiler yanında güncel konuları da vermemiz gerekir. Öğrenciler işlenen dersleri evlerinde anne babaları ile paylaşıyorlar. Anne babası gündemi izleyenler yanında izlemeyenler de olur. Bu anlamda öğrencilerimize rehberlik etmemiz gerekiyor.*” biçiminde açıklamıştır.

Bir başka öğretmen adayı ise “*Sosyal bilgilerin diğer alanlardan bir farkı var. matematik, fizik, kimya insanlarla çok fazla etkileşim gerektirmiyor, belli formüller var, onlara göre bir eğitim veriyorsunuz. Bir matematik hocası derste dünya sorunları ya da Türkiye sorunlarından söz edelim derse dersin amaçlarına çok uygun düşmez. Sosyal bilgilerin içinde tarih, coğrafya çevremizde gördüğümüz her şey yani günlük yaşam var. Bu nedenle sosyal bilgiler öğretmeni mutlaka medya okuryazarı olmalı.*” diyerek sosyal bilgiler öğretmenin medya okuryazarı olması gereğine dikkat çekmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarı Olma Durumları

Araştırma kapsamındaki öğretmen adaylarına, kendinin ve Sosyal Bilgiler Programı’nda öğrenim gören diğer öğretmen adaylarının medya okuryazarı olma durumları sorulmuş, alınan yanıtlar Çizelge 3’te sunulmuştur.

Çizelge 3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarı Olma Durumları

Öğretmen Adayının Kendinin Medya Okuryazarı Olma Durumu	f
Çevremdekilerle haberleri tartışıp, yorumluyorum	11
Gündemi izliyorum	10
Gazete okuyorum	9
Haberleri seçerek izliyorum	3
Belirli köşe yazılarını okuyorum	3
Dergi okuyorum	3

Çizelge 3. Devam

Belgesel izliyorum	2
Haberleri izleyemiyorum	2
Güncel olaylara ilişkin günlük tutuyorum	1
Olaylara eleştirel yaklaşıyorum	1
Son zamanlardaki haberler ilgimi çekiyor	1
Haberlere önyargılı yaklaşıyorum	1
Öğretmen Adayının Arkadaşlarının Medya Okuryazarı Olma Durumları	
Yetersiz	11
Güncel olayları izliyorlar	6
Eleştirel düşünme gücüne sahip değiller	5
Bir bölümü medya okuryazarı	5
İlk sınıflara göre medya okuryazarlıkları gelişme gösterdi	3
Kendi aramızda güncel olayları tartışıyoruz	3
Diğer bölümlerdeki arkadaşlarım daha ilgili	2

Öğretmen adayları kendi medya okuryazarlıklarına ilişkin olarak gündemi izleme, gazete okuma gibi açıklamalar getirmişlerdir. Ancak medya okuryazarlığının ne olduğunu açıklarken belirttikleri gibi medya okuryazarı olabilmeleri için izledikleri bu gündemden ve okudukları haberlerden anlamlar çıkarmaları ve sonuçlara ulaşmaları, mesajları seçerek almaları önemli görülmektedir.

Bir öğretmen adayı kendinin medya okuryazarı olma durumunu “*Ders aralarında arkadaşlarımla mutlaka o günün güncel olaylarını tartışırız. Okuduklarımızı arkadaşlarımla paylaşıyorum. Okuduklarımızı arkadaşlarımla karşılaştırır bir anlam çıkarmaya çalışırım.*” biçiminde açıklamıştır.

Başka bir öğretmen adayı ise, “*Elimden geldiğince gündemi takip ediyorum. Yurtta arkadaşlarla birlikte takip ettiğimiz gazeteler var. Haftalık dergi alıyorum. Özellikle yurt ortamında güncel olayları tartışıyoruz.*” biçiminde kendi medya okuryazarlığını açıklamıştır.

Araştırma kapsamındaki öğretmen adayları arkadaşlarının medya okuryazarlığı ile ilgili becerilerinin genelde yetersiz olduğunu söyleyerek görüşlerini çeşitli biçimlerde açıklamaktadır.

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı’nda öğrenim gören öğretmen adaylarının medya okuryazarı olma durumlarını bir öğretmen adayı “*Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının biraz pasif kaldıklarını düşünüyorum. Sosyal bilgiler, okursun, ezberlersin gibi anlaşılıyor. Aslında üzerinde düşünce üretilmesi gereken alanlardan biri. Sınıfta*

belirli kişiler var gündemi takip eden, okuyan. Ama yine belirli kişiler var ki onlar çoğunlukla hiçbir şeyle ilgilenmiyor.” biçiminde açıklamıştır.

Bir öğretmen adayı “Arkadaşlarımla ortak okuduğumuz bir kitap olduğu zaman konuşmak, tartışmak istiyorum. Söyledikleri belli konuları geçmiyor. Bizim sınıfta tartışma ortamında dört kişi var konuşan. Onların da eleştirel görüşe sahip olduklarını düşünmüyorum. Kitapları farklı yönlerden eleştiremiyorlar. Sanki kitapları ben okudum demek için okuyorlar.” diyerek arkadaşlarının medya okuryazarlıklarının yetersiz olduğunu dile getirmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programında Medya Okuryazarlığı Kazandıracak Çalışmalara Yer Verme Durumu

Öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı’nda medya okuryazarlığı kazandıracak çalışmalara yer verme durumu ile ilgili görüşleri Çizelge 4’te görülmektedir.

Çizelge 4. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı’nda Medya Okuryazarlığı Kazandıracak Çalışmalara Yer Verme Durumu

Medya Okuryazarlığı Kazandıracak Çalışmalara Yer Verme Durumu	f
Ders konuları ile güncel olaylar ilişkilendiriliyor	19
Derslerde güncel olaylar ile ilgili etkinlikler düzenliyoruz	14
Güncel olaylarla ilgili araştırma yapıyoruz	9
Derslerde güncel olayları tartışıyoruz	9
Dersin ilk dakikaları güncel olaylara ayrılıyor	8
Sınav soruları güncel olaylarla ilişkilendiriliyor	3
Güncel olayları derse konu ediniyoruz	2

Çizelge 4’te görüldüğü gibi öğretmen adaylarının tamamına yakını lisans eğitimi aldıkları programdaki derslerde medya okuryazarlığı kazandırmaya yönelik çalışmalar yapıldığını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının belirttikleri görüşler incelendiğinde, derslerde güncel olayların öğretime yönelik iki yaklaşımın kullanıldığı görülmektedir. Örneğin, dersin ilk dakikalarında güncel olayların tartışılması ile *öğretime ek olarak güncel olayların öğretimi* yaklaşımına yer verilmektedir. Yine güncel olaylarla ilgili araştırma yaparak ve etkinlikler düzenleyerek *öğretime destekleyici ve pekiştirici olarak güncel olayların öğretimi* yaklaşımlarının benimsendiği görülmektedir.

Öğrenim gördüğü programda derslerde yapılan medya okuryazarlığı kazandırmaya yönelik gerçekleştirilen etkinlikleri bir öğretmen adayı “Coğrafya derslerinde yaptığımız tüm etkinlikler örnek olaya dayalı öğrenme. Bir haberi alıp öyküleştirip sınıfa aktarıyoruz. Hep beraber öykü yazıyoruz. Örneğin kentleşmede yaşanan sorunları öykü olarak veriyoruz. ... En son ödevimde bir gazetede yazı dizisinden birçok şey buldum. Bunları arkadaşlarıma aktardım.” biçiminde açıklamıştır.

Bir başka öğretmen adayı “Bir dersimizde çevremizle, çevremizin kirlenmesiyle ilgili çıkan haberleri bulduk. Örneğin Eber Gölü'nün kurumasıyla ilgili haberleri getirip sınıf içerisinde okuyup paylaşmıştık. Gazete kupürleri ile dersi ilişkilendirmiştik.” açıklamaları ile derslerde medya okuryazarlığı kazandırmaya yönelik etkinliklere ilişkin bir örnek sunmuştur.

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Kazandırmaya İlişkin Önerileri

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarına “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına medya okuryazarlığı kazandırılması ile ilgili önerilerin nelerdir?” biçiminde bir soru yöneltilmiş, alınan yanıtlar Çizelge 5’te verilmiştir.

Çizelge 5. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Kazandırmaya İlişkin Önerileri

Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Kazandırmaya İlişkin Önerileri	f
Fakültede çeşitli çalışmalar (haber panosu düzenleme, kantin masalarına gazete bırakma, öğretmen dergileri getirme gibi) yapılmalı	11
Programa ‘Medya Okuryazarlığı’ dersi konulmalı	8
Dersin belirli bölümleri güncel olaylara ayrılmalı	5
Güncel olaylara ilişkin ders içi etkinlikler düzenlenmeli	5
Ders konuları güncel olaylar ile ilişkilendirilmeli	4
Öğretim elemanları rehberlik etmeli	4
Güncel olaylarla ilişkili söyleşi, panel, konferans gibi etkinlikler artırılmalı	2
Güncel olay dersi konulmalı	1

Çizelge 5 incelendiğinde, öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretmenlerinin yanı sıra eğitim fakültesinde öğrenim gören tüm öğretmen adaylarına medya okuryazarlığı kazandırılmasına yönelik öneriler sundukları görülmektedir. Öğretmen

adaylarının belirttiği öneriler özellikle fakülte yönetimi tarafından medya okuryazarlığı kazandırmaya yönelik çalışmaları içermektedir.

Bir öğretmen adayı “Çalışma salonu olsa keşke, okuma salonu olsa. Her şeyden önce kantine gazete dağıtsak, eminim ki gazete okumayan bile şöyle bir göz atacaktır. Sanıyorum fakültenin bütçesi vardır. Zaten çok fazla bir maliyeti de yok, her gün gazeteye, dergilere bütçe ayrılabilir.” biçimindeki görüşleri ile öğretmen yetiştiren bir fakülte yönetiminden beklentilerini dile getirerek öneriler sunmuştur.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına medya okuryazarlığı kazandırmaya ilişkin bir öğretmen adayı “Programımıza ‘Medya Okuryazarlığı’ dersi konulmalı. Bu dersin öğretmenliğini biz yapacaksak bilinçsizce girmeyelim bu derse. Bize kuramsal anlamda bilgi verilmeli. Derslerde örnekler görmeli, haberlerin niteliklerini eleştirmeli, tartışmalıyız.” önerisi ile programa ‘Medya Okuryazarlığı’ dersi konulması gereğine dikkat çekmiştir.

TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Schwarz’ın (2003) aktardığına göre Thoman (1999) medya okuryazarlığını, her gün televizyon, radyo, bilgisayar, gazete, dergi ve reklâm yoluyla alınan sözlü ve görsel sembollere kişisel anlam oluşturma yeteneği biçiminde tanımlamaktadır. Potter da (2005) medya okuryazarlığını karşı karşıya kalınan mesajların anlamını yorumlamak için kullanılan bir dizi bakış açısı olarak açıklamaktadır. Bu araştırma kapsamındaki öğretmen adayları da medya okuryazarlığına ilişkin gündemi izleme, haberleri yorumlama, haberlerden sonuç çıkarma, mesajı algılama, TV ve gazetede haberleri seçerek izleme gibi açıklamalarda bulunmuşlardır. Öğretmen adaylarının belirttiği biçimde haberleri yorumlayabilmek, haberlerden sonuç çıkarabilmek, haberleri seçerek izleyebilmek için medya okuryazarlığı tanımlarında üzerinde durulduğu gibi bir görüş açısına ve kişisel anlam oluşturma yeteneğine sahip olmak gereklidir.

Araştırma kapsamındaki öğretmen adayları günlük gazete ve gazetelerin köşe yazılarını okumayı da medya okuryazarlığı kapsamında değerlendirmektedirler. Ancak Potter’ın (2005) belirttiği gibi medyanın etkili kullanımı için mesajların farkında olma ve onlarla bilinçli bir biçimde etkileşimde bulunma gerekmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının tamamı sosyal bilgiler öğretmeninin medya okuryazarı olması gerektiğini söylemiştir. Öğretmen adayları sosyal bilgiler

öğretmenlerinin medya okuryazarı olma gerekliliğini sosyal bilgilerin güncel olayları içermesi, sosyal bilgiler derslerini güncel olaylarla ilişkilendirerek öğrencilere rehberlik edilmesi gereği gibi nedenlerle açıklamışlardır. Arın (2006) da yaptığı araştırmada sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrencilerin akademik başarıları ve bilgileri hatırlama düzeylerini artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Sosyal bilgiler dersinin etkililiğini artırmak ve öğrencilere model oluşturarak medya okuryazarlığı kazandırmak üzere öğretmen adaylarının da belirttiği gibi sosyal bilgiler dersinin güncel olaylarla ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Güncel olaylar sosyal bilgilerin tüm öğelerini birbirine bağlar. Örneğin depremle ilgili bir gazete makalesi tarih, coğrafya, ekonomi, siyaset gibi sosyal bilgilerin içinde yer alan sosyal bilimleri içerir (Chapin, 2006).

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu'nun 24.01.2008 tarihli kararı ile birkaç dersle birlikte sosyal bilgiler dersi öğretim programlarına 'Öğrenme-Öğretme Süreçlerinde Gazete Kupürlerinden Yararlanma' ile ilgili ilaveler yapılmış ve 2008-2009 öğretim yılından itibaren uygulanması kararlaştırılmıştır (MEB, 2008). Buna göre bu araştırmadaki öğretmen adaylarının da belirttiği gibi sosyal bilgiler dersinin gazete kullanımı ile güncel olaylarla ilişkilendirilmesi zorunlu duruma getirilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen adayları 'çevremdekilerle haberleri tartışıp, yorumluyorum', 'gündemi izliyorum', 'gazete okuyorum' biçiminde kendi medya okuryazarlıklarını açıklamışlardır. Öğretmen adaylarının yarısından fazlası ise Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı'nda öğrenim gören diğer öğretmen adaylarının medya okuryazarlıklarının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Anıl ve Deveci (2007) yaptıkları araştırmada medya okuryazarlığı ile ilgili "Bu gece 'Kara İnci' dizisi var. Çok heyecanlıyım. Çünkü onu her şeyden çok seviyorum. Canımı istese veririm." biçiminde bir öğrencinin anekdotundan doğrudan alıntı yaparak, öğrencilerin sorumlu vatandaş olarak yetişebilmeleri, medyanın olumsuz etkilerinden kurtulabilmeleri için öğrencilere medya okuryazarlığı kazandırmanın önemine dikkat çekmişlerdir. Bu nedenle ilköğretim programında yer alan 'Medya Okuryazarlığı' dersini yürütecek sosyal bilgiler öğretmen adaylarının medya okuryazarlıklarının kendilerinin belirttikleri gündemi izleme ve gazete okumadan daha üst düzeyde olması beklenmektedir.

Araştırma kapsamındaki öğretmen adayları medya okuryazarlığı kazandırmaya yönelik olarak öğrenim gördükleri programda yer alan derslerde konuların güncel olaylarla ilişkilendirildiğini, derslerde güncel olaylar ile ilgili etkinlikler

düzenlediklerini belirtmişlerdir. Öğretmen adayları derslerde güncel konular ile ilgili araştırma yaptıklarını, güncel olayları tartıştıklarını, derslerin ilk dakikalarının güncel konulara ayrıldığını söylemişlerdir. Torres ve Mercado'nun (2006) belirttiği gibi, medya okuryazarlığı etkinliklerinin bir parçası olarak öğretmenler çeşitli etkinlikler aracılığıyla öğrencilere yardımcı olmalıdır. Flores-Koulish (2006), öğretmen adaylarının medya kültürü konusundaki bilgileriyle gelecekte öğrencilerinin sahip olacakları kültür arasındaki ilişkiyi kavramaları gerektiğini vurgulamıştır. Buna karşın Yates (2002), yaptığı araştırmada öğretmenlerin %48'inin hizmet öncesi eğitimlerini medya eğitimi bakımından yetersiz bulduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu nedenle, öğretmen yetiştirme programlarında medya okuryazarlığı kazandırmaya yönelik etkinliklerin düzenlenmesi ve bu tür etkinliklerin planlı bir biçimde geliştirilerek uygulanması büyük önem taşımaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmen adayları kendilerine medya okuryazarlığı kazandırmaya yönelik fakültede haber panosu düzenleme, kantin masalarına gazete bırakma, öğretmen dergileri getirme gibi çeşitli çalışmalar yapılmasını öneri olarak sunmuşlardır. Ayrıca öğretmen adayları programa 'Medya Okuryazarlığı' dersinin konulmasını önermişlerdir. Nitekim öğretmen adaylarının önerileri doğrultusunda araştırmanın gerçekleştirildiği Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı'na 2007-2008 öğretim yılından itibaren seçmeli ders olarak 'Medya Okuryazarlığı' dersi konulmuştur.

Bu araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak sunulan öneriler aşağıda yer almaktadır.

Öğretmen yetiştirme programlarında yer alan derslerde öğretmen adaylarına medya okuryazarlığı kazandırmaya yönelik etkinlikler düzenlenmelidir. Öğretmen yetiştirme programlarına 'Medya Okuryazarlığı' dersi konulmalı, öğrencilerin bu ders aracılığıyla kuramsal ve uygulamalı çalışmalar yapması sağlanmalıdır. Fakülte yönetimi tarafından, fakülte içerisinde bülten tahtaları oluşturma, okuma salonu için bir ortam düzenleme, öğretmenlik mesleği ve eğitim bilimiyle ilgili dergilere öğrencilerin daha kolay ulaşabilmesini sağlama, kantin masalarına gazete bırakma, yazarlarla söyleşiler düzenleme gibi çalışmalar yaygınlaştırılmalıdır. Ayrıca öğretmen adaylarının medya okuryazarlıkları ile ilgili araştırmaların yapılmasının ilgili alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Anıl, D. ve Deveci, H. (2007). Öğrenci anekdotlarına göre toplumsal yaşamda sosyal bilgiler. 1. Ulusal İlköğretim Kongresi, Ankara: 15-17 Kasım 2007.
- Arın, D. (2006). Sosyal bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenci başarısına ve hatırd tutma düzeyine etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Center for Media Literacy, (2003). Why media literacy is important?, Literacy for the 21 st Century / Orientation & Overwiev. Web: www.medialit.org/pdf/lit2105.pdf 20.08.2007 tarihinde alınmıştır.
- Chapin, J. R. (2006). Elementary Social Studies A Practical Guide. (Sixth Edition). Boston : Pearson/Allyn & Bacon.
- Deveci ve diğerleri (2008). İlköğretim öğrencilerinin şiddet algıları. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 7 (24), 351-368.
- Flores-Koulis, S. A. (2006). Media literacy: an entree for pre-service teachers into critical pedagogy. Teacher Education, 17 (3), 239-249.
- Gilbert, L. C., Fedorov, A. (2004). A model for a media education research in Russia and the US. Educational Media International, ISSN 0952-3987, Web: <http://www.tandf.co.uk/journals> 24.06.2007 tarihinde alınmıştır.
- Hamot, G. E, Shiveley, J. M., VanFossen, P. J. (1997). Media literacy in social studies teacher education: relating meaning to practice. (Paper was presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association). Chicago, IL, March 24-28, 1997. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 416 161).
- Kellner, D. ve Share, J. (2005). Toward critical media literacy: core concepts, debates, organizations, and policy. Discourse: Studies in The Cultural Politics of Education, 26 (3), 369-386.
- MEB ve RTÜK (2007). İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu. Ankara: 2007. Web: ttkb.meb.gov.tr/ogretmen/modules.php?name=downloads&d_op=getit&lid=1056 16 Temmuz 2008 tarihinde alınmıştır.
- MEB (2008). İlköğretim 4-8. sınıf öğretim programlarının öğrenme-öğretme süreçlerinde gazete kupürlerinden yararlanma. Web: <http://ttkb.meb.gov.tr> adresinden 14 Mart 2008 tarihinde alınmıştır.

- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *An Expanded Sourcebook Qualitative Data Analysis. (Second Edition)*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Potter, J. (2005). *Media Literacy. (Third Edition)*. Thousand Oaks: California: Sage Publications.
- RTÜK. (Tarihsiz). *Medya okuryazarlığı projesi*. Web:
http://www.rtuk.org.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=fceac66b-d555433f-9f0b-bcd2cc852eec 22 Ağustos 2008 tarihinde alınmıştır.
- Schwarz, G. (2003). *Renewing the humanities true media literacy*. *Journal of Curriculum and Supervision*, 19 (1), 44-53.
- Seefeldt, C. (1989). *Social Studies for the Preschool-Primary Child. (Third edition)*. Columbus, Ohio: Merrill Publishing Company.
- Summers, S. L. (2005). *Use media literacy to prepare students for state assessments*. *Library Media Connection*. April/May, 20-23.
- Torres, M. ve Mercado, M. (2006). *The need for critical media literacy in teacher education core curricula*. *Educational Studies: Journal of the American Educational Studies Association*, 39 (3), 260-282. (ERIC Document Reproduction Service No. EJ 739 736).
- Yates, B. L. S. (2002). *Media education's present and future*. *Academic Search Premier*, Web: <http://web12.epnet.com> adresinden 18.08.2007 tarihinde alınmıştır.